

Nr 268

Av herr **Geijer, Arne, m. fl.**, om ökade anslag till folkhögskolorna.

(Lika lydande med motion nr 339 i Andra kammaren)

Såväl riksdag som Kungl. Maj:t har, då skolreformen i skilda sammanhang behandlats, framhållit att folkhögskolan också i framtiden har en viktig uppgift att fylla.

Fackskoleutredningen, som enligt direktiv skulle uppmärksamma »huruvida — — — särskilda åtgärder kan och bör företagas för att åstadkomma en god balans emellan» fackskolan och folkhögskolan, har ingående behandlat folkhögskolans framtida ställning och uppgifter och därvid funnit, att folkhögskolan genom sin målsättning, sina arbetsmetoder och sin internatform har sin givna plats i det svenska skolväsendet. Utredningen säger emellertid att en väsentlig förstärkning av driftbidrag och byggnadsbidrag torde vara en förutsättning för att folkhögskolan skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Skolöverstyrelsen har i sina petita för såväl 1963/64 som 1964/65 med stöd av utförlig utredning angående driftkostnadernas stegring anhållit om en höjning av anslagen till drift- och lönekostnaderna vid folkhögskolorna, som motsvarar kostnadsstegringen från den tidpunkt då driftbidragen infördes (arbetsåret 1958/59).

Statsutskottet uttalade också vid behandlingen av folkhögskoleanslagen för budgetåret 1963/64 att det »finner en ökning av det statliga stödet till ifrågavarande skolor angelägen och hoppas, att det ett annat år skall bli möjligt att höja utgående bidrag.»

Nu utgående driftbidrag an knyter till kostnadsläget för mer än tio år sedan. De belopp som fastställdes 1958 reglerades nämligen enligt för lantbrukets yrkesskolor sedan 1953 gällande bestämmelser. Men redan utvecklingen sedan 1958 har, som överstyrelsen i petita 1963/64 framhållit, medfört att skolornas ekonomiska situation nu är en helt annan än då driftbidragen infördes. Nya kostnader har tillkommit, och de kostnader, för vilkas täckande driftbidragen var avsedda, har ökat väsentligt, vilket medfört att belastningen på huvudmännen nu är större än 1957, då riksdagen fann en avlastning nödvändig.

Enligt de i petita 1963/64 redovisade beräkningarna erfordras, om kompensation för kostnadsstegringarna skall uppnås, en höjning av driftbidragen till en skola av genomsnittstyp (omkring 100 elever) med 45 000—

46 000 kronor under förutsättning att statsbidrag till lärarlöner dessutom utgår med 100 procent.

Skolöverstyrelsens beräkningar visar, att kostnadsökningarna å ekonomi-personalens löner drabbar genomsnittsskolan med 40 000 kronor (43—44 procent), å livsmedel med 19 000 kronor (21 procent), å andra varor och tjänster med 6 000 kronor (13 procent). Den del av lärarlöner och pensionsavgifter som skolan har att erlægga har ökat med omkring 4 000 kronor, och arbetsgivaravgifterna slutligen torde uppgå till omkring 20 000 kronor, varför den sammanlagda kostnadsökningen sålunda beräknas uppgå till omkring 90 000 kronor.

Vid bifall till förslag i statsverkspropositionen kommer folkhögskolorna att erhålla 100 procent till arbetsgivaravgifter för lärarna, varför denna del av kostnadsökningarna bortfaller. (De av skolöverstyrelsen föreslagna driftbidragsbeloppen är uträknade med hänsynstagande till att 100 procent statsbidrag utgår till arbetsgivaravgifter).

Rörelseskolorna har tvingats att försöka bemästra den inträdda situationen genom åtgärder, som från samhällets synpunkt icke kan vara helt tillfredsställande. Man har enligt skolöverstyrelsen tvingats till en sparsamhet, som gått ut över standarden såväl beträffande undervisningen som skolans förhållanden i övrigt. Några folkhögskolor har tillgripit utvägen att under kursfri tid bedriva pensionatrörelse eller har nödgats begära så höga inackorderingsavgifter, att möjligheterna att anordna kurser för ungdoms- och bildningsorganisationer för skolorna starkt reducerats. Rörelseskolorna har dessutom tvingats höja sina inackorderingsavgifter väsentligt. Denna höjning medför risker att elevrekryteringen till folkhögskolorna vid valet av skola kommer att påverkas av sökandenas ekonomiska standard — en icke önskvärd utveckling. (Vid rörelseskolorna var dessa avgifter arbetsåret 1962/63 i genomsnitt 204: 02 kr. mot 156: 20 kr. vid landstingsskolorna. Högsta avgift vid landstingsskolorna var 200 kronor, vid rörelseskolorna 245 kronor, lägsta avgift 120 kronor respektive 160 kronor). Huvudmännen har vid sidan av dessa åtgärder måst höja de egna bidragen och därvid tvingats att ta i anspråk medel, som ursprungligen avsetts för andra ändamål — exempelvis ungdomsfostran eller nykterhetsarbete — vilket från samhällssynpunkt icke kan vara rimligt.

Rörelseskolornas läge belyses också av det förhållandet, att det genomsnittliga årliga bidraget från stat och landsting till dessa skolor med 130 000 kronor underskrider det till landstingsskolorna utgående bidraget. Skillnaden ökas genom de till landstingsskolorna från landstingen utgående investeringsbidragen. De båda slagen av skolor måste från samhällssynpunkt betraktas som lika angelägna, varför den stora skillnaden i samhälleligt stöd framstår som anmärkningsvärd.

Vid skolöverstyrelsens beräkning av driftbidragen har överstyrelsen utgått från den konstruktion av bidragen, som föreslagits av 1955 års

lantbruksundervisningskommitté (Driftbidraget utgår dels med ett grundbidrag per undervisningsvecka — vecka varunder undervisningen vid skolan pågår under minst tre dagar i följd — och dels ett tilläggsbidrag per elevvecka — vecka varunder elev deltager under minst tre på varandra följande dagar). Grundbidraget är nu 26 kronor per undervisningsdag och 1:40 kr. per elevdag.

Under förutsättning av bifall till överstyrelsens förslag om en höjning av statsbidrag till löner, tjänstepension och arbetsgivaravgifter för lärarna från 90 till 100 procent skulle driftbidragen för att kompensation skall uppnås för kostnadsökningarna utgå med 365 resp. 18:90 kr. Skolöverstyrelsen som i sina äskanden för 1964/65 utgår från detta alternativ beräknar höjningen av denna anslagsdel med 3 577 000 kronor. Ökningen av anslaget till lärarlöner vid ett statsbidrag av 100 procent beräknar överstyrelsen till 2 333 000 kronor.

Vi ansluter oss helt till de synpunkter på folkhögskolans roll i det framtida utbildningssamhället, vilka såväl riksdag som Kungl. Maj:t gett uttryck åt. Vi delar också fackskoleutredningens och skolöverstyrelsens uppfattning, att en väsentlig förstärkning av det ekonomiska stödet till folkhögskolan torde vara en förutsättning för att folkhögskolan skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Med stöd av vad som ovan anförts hemställer vi,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 1, åttonde huvudtiteln, måtte i enlighet med vad i motionen anförts besluta *dels* en höjning av driftbidraget för folkhögskolor till 365 kr. per vecka, varunder undervisning pågår vid skolan, samt 18:90 kr. per elev och vecka, varunder eleven deltar i undervisningen, till ett beräknat sammanlagt belopp av 3 577 000 kronor, *dels* en höjning från 90 till 100 procent av avlöningsbidraget, till ett beräknat belopp av 2 333 000 kronor.

Stockholm den 24 januari 1964

Arne Geijer

Torsten Andersson

Rudolf Boman

Ebon Andersson

Erik Olsson

Tage Johansson

Ivan Svanström
